

Karin Hedeklint
ESA/MS/SBT

Ny kodstruktur för SCB:s statistiska bebyggelseområden

SCB har infört ett nytt system för kodsättning av de statistiska bebyggelseområden som produceras inom SCB:s ansvarsområde för officiell statistik över markanvändning. SCB producerar fem typer av statistiska bebyggelseområden:

- Tätorter
- Småorter
- Fritidshusområden
- Verksamhetsområden
- Handelsområden

Inledningsvis berörs endast statistiska tätorter och småorter av det nya kodsystemet. I takt med att 2020 års versioner av övriga bebyggelseområden färdigställs, övergår även dessa till det nya systemet.

Bakgrund

Tidigare kodsystেম för de statistiska bebyggelseområdena har haft en struktur med en bokstav som anger områdestyp, samt fyra siffror i ett löpnummer. Kodsystemet har använts sedan 1980-talet för tätorterna. I takt med att nya typer av bebyggelseområden har skapats, har de tilldelats samma system för kodsättning¹.

Kodstrukturer före 2020, SCB:s statistiska bebyggelseområden

Indelning	Kodstruktur	Förklaring
Tätorter	TXXXX	T + löpnummer med 4 siffror
Småorter	SXXXX	S + löpnummer med 4 siffror
Fritidshusområden	FXXXX	F + löpnummer med 4 siffror
Verksamhetsområden	VXXXX	V + löpnummer med 4 siffror
Handelsområden	HYYYYXXX	H + kommunkod + löpnummer med 3 siffror

SCB ser nu följande skäl till en förändring av nuvarande kodsystেম:

¹ En alternativ form av kodsättning gjordes för handelsområden 2015, med information om kommunkod, koordinat och löpnummer.

1. Behov av ett system som är hållbart på lång sikt, där nybildade områden kan tilldelas nya koder i en regelrätt ordning. I tidigare kodsystém har lediga koder för några områden tagit slut. Det ger avvikelser i sorteringen av kodernas löpnummer.
2. Behov av ett gemensamt system för tätorter och småorter, för att via koden kunna följa orter som pendlar mellan att klassificeras som tätorter och småorter.
3. Behov av att kunna lokalisera områden via koden, med koppling till system som anger geografiskt läge. Det nya systemet anger läge via den officiella kommunkoden.
4. Behov av att kunna se tätortens status som centralort via koden.
5. Behov av samma kodstruktur för samtliga bebyggelseområden i SCB:s statistik.

Den nya kodstrukturen

De nya koderna innehåller nio tecken fördelade på fyra olika typer av information om varje område. Informationen har följande innehåll och ordning:

1. Kommunkod (4 siffror enligt officiell nomenklatur)
2. Bokstav som anger områdestyp (T=tätort, S=småort, F=fritidshusområde, V=verksamhetsområde, H=handelsområde)
3. Bokstav som anger områdets status som centralort (C) eller annat bebyggelseområde (B)
4. Löpnummer på 3 siffror. Numrering inom varje kommun från startnummer 100.

I de nya systemen kodas de olika typerna av bebyggelseområden enligt följande strukturer² ("Y" avser kommunkoden, "X" avser löpnummer):

- Tätort, centralort: YYYYTCXXX
- Tätort, ej centralort: YYYYTBXXX
- Småort: YYYYSBXXX
- Fritidshusområde: YYYYFBXXX

Alla bebyggelseområden ingår

Samtliga statistiska bebyggelseområden som har varit gällande från och med 1960 ingår i det nya kodsystémet. Även äldre och avregistrerade områden ingår därmed.

² Verksamhetsområden och handelsområden kommer att kodas enligt samma struktur. Eventuellt kan bokstaven i läge 6 ange typ av verksamhet. Beslut fattas inför nästa redovisningsomgång av handelsområden och verksamhetsområden.

2015 är startår för den nya kodsättningen

Referensår 2015 är basår för kodsättningen, vid tilldelning av kommunkod och sortering av tresiffrigt löpnummer. 2015 innebar ett genomgripande metodbyte för produktionen av samtliga bebyggelseområden. Det lämpar sig därför som startår för den nya kodsättningen.

För att undvika äldre och ej gällande kommunkoder i det nya systemet, kudas bebyggelseområden efter den kommunkod som var gällande och angav områdets placering vid referensåret 2015. Det gäller även områden som har avregistrerats före 2015. Områdets geografiska utbredning vid senast gällande referensår bestämmer kommuntillhörighet. Bebyggelseområden som är lokaliserade i flera kommuner tilldelas kommunkod utifrån var den arealmässigt största delen av området var belägen 2015 eller vid senaste referensår innan avregistrering.

Utgångspunkt för kodsättningen har varit uppgifter i geodata för SCB:s bebyggelseområden. Geodata saknas dock för tätorter som avregistrerades under perioden 1960 till 1975. Dessa områden har därför kodats utifrån senaste gällande kommunkod i statistiken.

Centralorter

Centralorter har angivits enligt SCB:s förteckning över centralorter med referensår 2015.

Principer för löpnummer

Områdenas löpnummer startar vid 100 och numrering görs inom varje kommun. Ordningen avgörs av följande sortering:

1. Kommunkod i fallande ordning
2. Områdestyp (T/S) i stigande ordning
3. Kod enligt det tidigare systemet i fallande ordning. I det tidigare systemet gjordes sortering efter länsnummer och beteckning i bokstavsordning. Detta gäller områden som var gällande under perioden 1960 till 2015.
4. Områden som tillkommer från och med referensår 2018 sorteras in sist i varje kommun.

Tätorter och småorter

Tätorter och småorter ingår i samma sorteringsordning av löpnummer. De orter som växlar mellan att klassificeras som tätorter och småorter behåller samma löpnummer oavsett om de klassificeras som tätort eller småort. Det är endast bokstaven i läge 5 (T/S) som ändras i områdenas koder.

Sammanlagna bebyggelseområden

Vid sammanslagning av bebyggelseområden behålls koden från den mest centrala delen, om det är tydligt utan tvekan att den är mest central. I annat fall behålls koden för den arealmässigt största delen. Avknoppade delar som bildar nya bebyggelseområden ges ett nytt löpnummer. Om den avknoppade delen tidigare har utgjort ett eget bebyggelseområde får den tillbaka sin tidigare individuella kod.

Införande av nytt kodsysteem

Kodsysteem för tätorter och småorter införs under hösten 2021, innan publicering av 2020 års version av statistiska tätorter och småorter. För övriga typer av bebyggelseområden införs de nya koderna successivt innan publicering av 2020 års versioner av de olika områdestyperna.

För en smidig övergång till det nya systemet publiceras kodnycklar mellan de gamla och nya systemen. Dessa förmedlas internt till berörda på SCB och publiceras på SCB:s externa webbplats.